

Communities under the Conditions of Martial State in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukivtsiv. Seriia «Ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnolohii»*, vol. 3, no. 1 (2024).

DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-5>

Tarasiuk, O. V. "Teoretychni zasady formuvannia kontseptsii staloho rozvytku ta yii praktychna realizatsiia na suchasnomu etapi rozvytku suspilstva" [Theoretical Foundations of the Formation of the Concept of

Sustainable Development and its Practical Implementation at the Current Stage of Social Development]. *Ekonomika upravlinnia ta administruvannia*, no. 1 (2025): 51-63.

DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-1\(111\)-51-63](https://doi.org/10.26642/ema-2025-1(111)-51-63)

Науковий керівник – Гапонюк М. А., кандидат економічних наук, професор, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

УДК 336.71

JEL: G11; G12; G15; G38; E42

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-420-427>

ПРАКТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ГРОШОВОГО ОБІГУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

©2025 ПАЦАН М. В.

УДК 336.71

JEL: G11; G12; G15; G38; E42

Пацан М. В. Практика регулювання децентралізованого грошового обігу: світовий досвід і можливості імплементації в Україні

Актуальність статті зумовлена трансформацією грошового обігу під впливом цифрових технологій, що спричиняє його децентралізацію та, відповідно, потребує розробки нових підходів до регулювання. В Україні питання гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами є особливо актуальним, з огляду на обрані вектори економічного розвитку. Метою статті є окреслення світових практик регулювання децентралізованого грошового обігу та оцінка перспектив запровадження існуючих напрацювань в Україні з урахуванням необхідності гармонізації з глобальними стандартами та загрозами. У статті систематизовано етапи розвитку децентралізації грошового обігу: від поширення інтернету та електронної комерції наприкінці 1990-х до сучасної інтеграції штучного інтелекту, біометрії та CBDC. Проаналізовано відмінності між цифровими валютами й активами, які змінюють традиційну фінансову архітектуру, знижуючи роль централізованих посередників. Ураховуючи світові наукові напрацювання, що стосуються обґрунтування ризиків використання цифрових валют і цифрових активів, високу волатильність ринку FinTech і його недостатню регуляцію, обґрунтовано необхідність трансформації існуючих регуляторних моделей. Висвітлено міжнародні підходи до регулювання децентралізованого грошового обігу, зокрема ринків США та ЄС. Відзначено, що ефективне регулювання потребує врахування глобальних стандартів, таких як DORA, MiCAR та принципи G7, адаптованих до національних особливостей. В Україні тривають процеси формування нормативного підґрунтя для регуляції децентралізованого грошового обігу, що свідчить про необхідність посилення інфраструктури та цифрової грамотності. У підсумку наголошується, що гармонізація регуляторних підходів сприятиме інтеграції України в глобальний фінансовий простір, забезпечуючи баланс між інноваціями, стабільністю та захистом учасників ринку.

Ключові слова: децентралізований грошовий обіг, регулювання децентралізованого грошового обігу, цифрові активи, цифрові валюти, віртуальні активи, фінтех, блокчейн, DeFi.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 20.

Пацан Михайло Віталійович – аспірант кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)

E-mail: michaelpatsan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9654-2730>

UDC 336.71

JEL: G11; G12; G15; G38; E42

Patsan M. V. Regulation Practices of Decentralized Money Circulation: Global Experience and Implementation Opportunities in Ukraine

The relevance of the article is determined by the transformation of monetary circulation under the influence of digital technologies, leading to its decentralization and consequently requiring the development of new regulatory approaches. In Ukraine, the issue of harmonizing national legislation with international standards is particularly relevant, given the chosen vectors of economic development. The aim of the article is to outline global practices of regulating decentralized monetary circulation and to assess the prospects for implementing existing developments in Ukraine considering the need for harmonization with global standards and threats. The article systematizes the stages of the development of monetary circulation decentralization: from the spread of the Internet and e-commerce in the late 1990s to the current integration of artificial intelligence, biometrics, and CBDC. The differences between digital currencies and assets are analyzed, which are changing the traditional financial architecture, reducing the role of centralized intermediaries. Considering global scientific achievements related to the substantiation of risks associated with the use of digital currencies and digital assets, the high volatility of the FinTech market, and its insufficient regulation, there is a justified need to transform existing regulatory models. The international approaches to regulating decentralized monetary circulation, particularly in the USA and EU markets, are highlighted. It is noted that effective regulation requires taking into account global standards such as DORA, MiCAR, and G7 principles, adapted to national peculiarities. In Ukraine, processes are ongoing to establish a normative framework for regulating decentralized monetary circulation, indicating the need to strengthen infrastructure and digital literacy. In conclusion, it is emphasized that harmonizing regulatory approaches will contribute to Ukraine's integration into the global financial space, ensuring a balance between innovation, stability, and protection for market participants.

Keywords: decentralized monetary circulation, regulation of decentralized monetary circulation, digital assets, digital currencies, virtual assets, fintech, blockchain, DeFi.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 20.

Patsan Mykhailo V. – Postgraduate Student of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)

E-mail: michaelpatsan@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9654-2730>

Розвиток інновацій та прогрес у сфері інноваційних технологій суттєво змінює економічні відносини в усьому світі. Поява й активне використання цифрових валют, цифрових активів та пов'язаних із ними технологій змінює структуру грошового обігу. Безумовно, впровадження таких цифрових ініціатив має як позитивні, так і негативні якості в контексті впливу на економіку окремої країни. Очевидними перевагами таких інновацій є збільшення рівня інвестиційної привабливості країни та підвищення показників її економічного та інтелектуального потенціалу. Проте зростання обсягів децентралізованого грошового обігу в країнах світу нерідко спричиняє порушення прав та інтересів учасників економічних відносин. Більше того, децентралізований грошовий обіг набуває нових концептуальних принципів та механізмів функціонування, змінює традиційні підходи грошово-кредитної політики та вимагає від регуляторів встановлення чітких і зрозумілих правил, які б стимулювали інновації, але залишали їх в рамках регуляторного середовища. Сама природа цифрових валют і цифрових активів суттєво ускладнює процеси контролю та регулювання. Тому регулятори всього світу активно працюють над розробкою та впровадженням нормативних правил, що визначатимуть рамки для децентралізованого грошового обігу.

Україна, як країна, що активно імплементує використання цифрових валют і цифрових активів, зіштовхується з необхідністю розробки відповідного правового поля. Проблематика розробки ефективного законодавства, що регулює децентралізований грошовий обіг, полягає в збалансуванні інтересів як держави, так і інших суб'єктів – користувачів фінансових послуг, інвесторів. Тому дослідження практик регулювання децентралізованого грошового обігу – необхідна умова успішного та фінансово-безпечного правового середовища в Україні.

Питання регулювання децентралізованого грошового обігу та розвитку цифрових валют і активів викликають значний інтерес у світовій науковій спільноті, відображаючи трансформацію фінансових систем під впливом цифровізації. Однак у багатьох дослідженнях акцент часто робиться на технологічних інноваціях, таких як блокчейн чи FinTech, без достатньої уваги до проблематики

регуляторних викликів і ризиків, пов'язаних із децентралізацією. Водночас низка праць пропонує комплексний аналіз впливу цифрових валют на фінансову стабільність, монетарну політику та глобальну економіку, що стало основою для цього дослідження. Серед ключових авторів, чії роботи використані як теоретичне підґрунтя: Кузнецова С., Писаковський А. [2], Гавва В., Гапонюк М. [3], Нестеренко А. [9], Демірай С. [8], Вестермаєр К. [12], Міщенко С., Науменкова С. [10], Павлюк Я. [17], Корнеев В. [19], Хуторна М., Ткаченко Ю. [20].

Залишаються недостатньо дослідженими аспекти регулювання децентралізованого грошового обігу в Україні, особливо враховуючи триваючі процеси цифровізації та децентралізації грошового обігу. Також потребують уваги питання аналізу ефективності чинних регуляторних механізмів для забезпечення безпеки та стабільності обігу криптовалют і віртуальних активів, враховуючи світову практику.

Мета статті полягає в окресленні світових практик регулювання децентралізованого грошового обігу та оцінці перспектив упровадження наявних напрацювань в Україні з урахуванням необхідності гармонізації з глобальними стандартами та загрозами.

Методика дослідження ґрунтується на поєднанні загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Зокрема, застосовано методи порівняльного аналізу для вивчення світового досвіду регулювання децентралізованого грошового обігу та його адаптації до умов України. Табличний метод використано для систематизації характеристик цифрових валют і активів. Для формування висновків щодо перспектив імплементації регуляторних підходів застосовано методи індукції та дедукції, що дозволили узагальнити тенденції розвитку децентралізованих фінансів.

Еволюція розвитку грошового обігу, особливо важливих віх та суттєвих трансформацій, відбувалася під впливом появи тих чи інших інновацій. Прикладом цього є поява мережі інтернет, безготівкових розрахунків, цифрових валют, штучного інтелекту. Зазначене чинить вплив не лише на економіку, а й змінює принципи й законо-

мірності функціонування грошових систем і грошового обігу. У результаті використання цифрових технологій та провадження фінтех-рішень відбувається зниження ролі та значення фінансових посередників і централізованих фінансових систем. Об'єктивно, що за таких умов грошовий обіг набуває децентралізованої форми.

Під децентралізацією грошового обігу слід розуміти: «процес перерозподілу функцій, повноважень і впливу в системі грошового обігу від централізованих інститутів, таких як центральні банки, комерційні банки та інші фінансові посередники, до розподілених, часто автономних систем і учасників. Основною ознакою децентралізації грошового обігу є поява та активне використання цифрових валют (зокрема криптовалют, таких як біткоїн чи ефіріум) і віртуальних активів» [1]. Тобто під впливом активного використання цифрових активів та цифрових валют, які переймають від традиційних грошей функції засобів обміну, засобів платежу та оцінки вартості товарів та послуг, відбувається зміщення системи грошового обігу від традиційної до цифровізованої.

У табл. 1 наведено характеристики цифрових валют і цифрових активів, які фактично використовуються як платіжні, та інвестиційних засобів. Під їх впливом відбувається зміна моделі фінансової архітектури, яка орієнтована на принципи децентралізації та охоплює широкий діапазон грошових відносин і формує децентралізовані фінанси (DeFi) [2].

Таблиця 1

Сутнісні відмінності цифрових валют і цифрових активів

Ознака	Цифрова валюта	Цифровий актив
Призначення	Платіжний засіб	Засіб зберігання або передача цінності
Приклади	CBDC, біткоїн	NFT, токенизовані акції
Юридичний статус	Може бути грошовою одиницею	Часто регулюється як цінний папір або власність
Використання	Купівля, продаж, платежі	Інвестування, володіння, передача, прав

Джерело: складено автором.

Обґрунтовуючи системоутворювальну роль цифрових валют і цифрових активів у системі децентралізованого грошового обігу, звернемо увагу на сутнісні характеристики обох. Під цифровими

активами в широкому сенсі слід розуміти все, що існує в цифровому форматі. У вузькому розумінні – «це фінансові активи, які не мають матеріальної форми, виражені виключно в електронній формі, створені з використанням технологій розподіленого реєстру (блокчейн чи іншої подібної технології) та існують в системі обігу віртуальних активів» [3].

Українське законодавство досі не визначило поняття цифрових активів. Проте розроблено законопроект, що покликаний регулювати правовідносини, які виникають у зв'язку з оборотом віртуальних активів. Зокрема, Закон України «Про віртуальні активи», що не набрав чинності та перебуває на доопрацюванні, визначив віртуальний актив як «нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав» [4].

Цифрові валюти часто ототожнюють з цифровими активами, що з огляду на дублювання функціоналу є обґрунтованим, але з позиції впливу на грошовий обіг та регулювання є відмінним. Цифрові валюти, або ж CBDC, є цифровим зобов'язанням у центральному банку, яку громадянська держава може широко використовувати та яка виступає як нова форма цифрового капіталу, яку емітують центральні банки [5]. Не викликає сумнівів необхідність вивчення досвіду глобального регульованого цифрового простору, що забезпечує безпеку та конфіденційність. Особливо питання актуалізується для України в умовах необхідності гармонізувати вітчизняне законодавство зі світовими трендами [6]. У руслі відмінностей між економічною природою цифрових активів та цифрових валют підходить до регулювання їх децентралізованого грошового обігу також слід диференціювати (рис. 1).

Рис. 1. Система регулювання децентралізованого грошового обігу

Джерело: побудовано автором.

Підходи та системи державного регулювання децентралізованого грошового обігу мають відмінності залежно від країн світу. У деяких випадках криптовалюти визначаються як гроші (засоби платежу) або як біржові товари (активи) [7]. Еволюція цифровізації економік продовжує розвиватися дотепер. Водночас ключові трансформаційні аспекти децентралізації грошового обігу продовжують змінюватись також. У табл. 2 наведено етапи, що характеризують децентралізацію грошового обігу в руслі цифровізації.

відображаючи необхідність враховувати децентралізовані технології та їхній вплив на глобальну економіку.

Наукове підґрунтя необхідності державного регулювання децентралізованого грошового обігу склали дослідження провідних світових науковців [9]. Так, Джозеф Стігліц критично оцінював криптовалюту через високі ризики, недостатню урегульованість та потенційне «відмивання» грошей. Професор Гарвардського університету Кеннет Рогофф дослідив вплив цифрових валют на тіньову

Таблиця 2

Етапи децентралізації грошового обігу

№ з/п	Період	Характеристика
1	Кінець 1990-х – 2008 р.	Розширення доступу до інтернету. Виникнення перших користувачів цифрових технологій, зокрема завдяки розвитку електронної комерції на платформах, таких як Amazon і eBay, та потреби у здійсненні віддалених платежів
2	2008–2015 рр.	Значний вплив на цифровізацію спричинили поява смартфонів, розвиток соціальних мереж і фінансова криза 2008 р. Під тиском обмежень, спричинених необхідністю пом'якшення наслідків кредитного буму, банки активно впроваджують інновації у сфері мобільних і хмарних обчислень. Водночас розвивається Fintech і набирає обертів децентралізація грошового обігу, зокрема через використання криптовалют і блокчейн-технологій
3	2015–2022 рр.	Відбувався стрімкий розвиток Fintech, що посилив конкуренцію між традиційними банками та сприяв появі нових фінансових можливостей. Пандемія COVID-19 прискорила попит на онлайн-банкінг і цифрові сервіси, стимулюючи поглиблення цифровізації банківських послуг. Водночас активно розвивалася децентралізація грошового обігу: зростання популярності криптовалют, таких як біткоїн та Ethereum, розширення використання смарт-контрактів і децентралізованих фінансів (DeFi) на основі блокчейну відкрили нові перспективи для безпосередницьких фінансових операцій
4	2022 – до т. ч.	Триває вдосконалення цифрових банківських сервісів із активною інтеграцією штучного інтелекту та біометричних технологій. Паралельно децентралізація грошового обігу набирає обертів: зростає популярність децентралізованих фінансів (DeFi), використання блокчейн-платформ для прозорих і безпечних транзакцій, а також розробка цифрових валют центральними банками (CBDC), що поєднують принципи децентралізації з державним регулюванням

Джерело: складено на основі [8].

Розвиток цифрових технологій та децентралізації грошового обігу з 2008 р. до сьогодні сформував нові підходи до регулювання фінансових систем у всьому світі. Починаючи з появи біткоїна та блокчейна у 2008–2015 рр., через стрімке зростання Fintech і DeFi у 2015–2022 рр., до інтеграції штучного інтелекту, біометрії та цифрових валют центральних банків після 2022 р., регуляторні органи постійно адаптують політики, щоб урівноважити інновації, безпеку та стабільність фінансових ринків. На сучасному етапі практика зміни підходів до регулювання грошового обігу стала усталеною,

економіку та монетарну політику. Нуріель Рубіні описав ризики обігу криптовалют, що пов'язані з високою волатильністю ринків, та виступив як один із критиків криптовалют. Дослідження Оксфордського університету висвітлили глобальний вплив цифрових валют і блокчейн-технологій на фінансову стабільність банківських систем, підкреслюючи їхній потенціал для трансформації традиційних фінансових моделей.

Питанням міжнародної координації у створенні стандартів і рекомендацій для регулювання випуску, обігу криптовалют і децентралізації гро-

шового обігу приділяють значну увагу Банк міжнародних розрахунків, Рада з фінансової стабільності, Банк Англії, Банк Канади, а також центральні банки інших країн.

Децентралізований характер випуску та обігу криптоактивів обумовлює специфіку розроблення та використання регуляторних і наглядових заходів. Як свідчить практика, проста заборона не може стримати зацікавленість приватного сектора у використанні криптовалюти, а тому регулятори шукають можливості контролю за їх використанням шляхом визначення порядку відкриття рахунків, умов торгівлі на централізованих криптобіржах, здійснення розрахунків, оподаткування операцій тощо [10].

Ідентифікація, класифікація та, відповідно, підходи до регулювання обігу цифрових валют та активів значно різняться в країнах світу. У США, де активно проваджується цифровий долар, ФРС класифікує його як засіб платежу, що не впливає на витіснення готівкового грошового обігу. Широкий діапазон використання цифрового долару, що закріплений пулом активів, а саме стейблкоїна, дозволяє його використання як резервної валюти світу та вдосконалення транскордонних платежів [11].

У Європейському Союзі працюють над ініціативою запровадження цифрового євро, де основною метою декларують позбавлення залежності від платіжних систем американських гігантів Visa та Mastercard. Проте інфраструктурна готовність до запуску цифрового євро орієнтована на довгострокову перспективу. Регулювання цифрового євро формується через тісну співпрацю Європейського центрального банку (ЄЦБ) з ключовими європейськими інституціями. Як зазначає Карола Вестермаєр, ЄЦБ активно взаємодіє з Європейською Комісією, Європейським Парламентом і фінансовими міністрами країн єврозони для розробки юридичних і технічних аспектів цифрового євро. ЄЦБ залучає стейкхолдерів і громадянське суспільство до публічних заходів, щоб узгодити регуляторні рамки з інтересами ринку та суспільства, а також встановлює вимоги до постачальників інфраструктури, обмежуючи їх європейськими суб'єктами для забезпечення безпеки [12].

Часто в ЄС спостерігається імплементація в національні регулівні системи загальноприйнятих європейських підходів. Це сприяє формуванню глобалізованого регульованого децентралізованого грошового обігу. Ключовими нормативними документами, що сприяють стабільності децентралізованого грошового обігу, є:

- 1) *Digital Operational Resilience Act (DORA)*, що запроваджує стандарти цифрової операційної стійкості за допомогою інструментів управління IT-ризиками та реагування на кіберзагрози. Цей акт гармонізує правила для всіх учасників фінансового ринку [13];
- 2) *Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR)* спрямований на формулювання регуляторного середовища для обігу криптоактивів. Встановлює правила регулювання емісії криптовалюти, ліцензування діяльності з надання фінансових послуг, де в основі лежать криптоактиви, захист прав учасників [14];
- 3) *Artificial Intelligence Act (AI Act)* спрямовується на встановлення правових рамок використання штучного інтелекту у фінансовій сфері [15].

Очевидно, що формування національних систем регулювання децентралізованого грошового обігу не можуть не враховувати особливостей побудови власних фінансових систем і повністю імплементувати світові стандарти. Проте заслуговують на увагу принципи, що пропонуються світовими фінансовими установами, які слід брати за основу в процесі розробки вітчизняних норм. Наприклад, «Група Семи» (G7) пропонує такі принципи державної політики обігу CBDC: монетарна та фінансова стабільність, правові та управлінські рамки, конфіденційність даних, операційна стійкість та кіберризик, конкуренція, протидія незаконному фінансуванню, уникнення ризиків для міжнародних фінансових систем, ефективне використання енергетики та захист навколишнього середовища, підтримка інновацій, фінансова інклюзія, залучення та активне використання CBDC сектором державного управління, транскордонність, сприяння міжнародному розвитку [16].

Слід підкреслити, що обіг цифрових валют передбачає їх функціонування в межах двох різних сервісних моделей. Централізована модель передбачає, що центральний банк країни володіє монополією на право емісії CBDC, а банки, відповідно, виконують обслуговуючі функції. Альтернативою є децентралізована модель, коли банки та небанківські фінансово-кредитні установи також володіють правом емісії CBDC, проте під контролем центрального банку. Серед країн, що найбільш активно використовують цифрові валюти та мають ґрунтовні напрацювання в системі інституційного забезпечення децентралізованого грошового обігу, є Китай, Індія, Швеція, Норвегія [17].

Суттєвим досягненням України в контексті формування регуляторного середовища децентралізованого грошового обігу стало прийняття

Закону України «Про платіжні послуги» [18], який запровадив рамкове регулювання цифрових валют центрального банку (CBDC) і ввів до українського законодавства поняття «цифрові гроші Національного банку України» як електронну форму гривні, емітентом якої є НБУ. Цифрові гроші НБУ визнано законним платіжним засобом на території України, обов'язковим до прийняття фізичними та юридичними особами для здійснення платежів і розрахунків у визначених законом випадках. Подальшу розробку концепції цифрових грошей доручено Національному банку України. Станом на початок 2025 року проект е-гривні перебуває в розробці. Паралельно в Україні відбувається підготовка законопроектів, що стосуються регулювання обігу криптовалют і віртуальних активів. Досі не набув чинності Закон України «Про віртуальні активи». На доопрацюванні перебувають два альтернативні законопроекти, в основі обох лежить законодавство Європейського Союзу.

Обґрунтованою є думка, що нова структура грошового обігу (чи його формат) характеризуються незабезпеченою ліквідністю, а обсяги крипторинків, з погляду регулювання, стають проблемою. У цьому ключі актуальними залишаються питання врегулювання грошового обігу, який можна описати як фрагментований, імпульсивний і некерований. «За неофіційними оцінками, Україна за рівнем активності криптотрейдерів і власників криптогаманців посідає провідні місця в першій п'ятірці глобального крипторинку, випереджаючи в цій частині країни Євросоюзу. Тому сектор DeFi в Україні є невід'ємною складовою грошового обігу. Але як «дике поле», поки не врегульоване» [19].

Перспективи регулювання децентралізованого грошового обігу залежать від глибини масштабів змін традиційного грошового обігу під впливом цифровізації, що проявляється в активності використання цифрових активів. У цьому руслі, на думку Хуторної М. і Ткаченко Ю., є рівень затребуваності цифрових валют, який залежить від:

- ✦ методу встановлення вартості цифрових валют;
- ✦ рівня її ліквідності;
- ✦ можливості налагодження «миттєвості» платежів;
- ✦ наявності інфраструктури обігу;
- ✦ внутрішньої характеристики;
- ✦ довіри до центрального банку;
- ✦ рівня цифрової та фінансової грамотності населення;
- ✦ глибини цифровізації суспільства населення;
- ✦ законодавчого унормування цифрових валют;

- ✦ методології обліку цифрових валют за умови її токенизації [20].

Зазначене актуально не лише для децентралізованого обігу цифрових валют, а й для цифрових активів. Тому принципи, механізми та заходи регулювання, що будуть впроваджені в Україні, повинні чітко корелювати з глибиною змін, що несе цифровізація грошового обігу.

ВИСНОВКИ

Отже, здійснення аналізу регулювання децентралізованого грошового обігу у світі та окремих країнах дало змогу зробити висновок про те, що Україна, як і ряд інших країн, ще перебуває на етапі розробки єдиного підходу до регулювання, але активно використовує напрацьований закордонний досвід. Децентралізацію грошового обігу визначають поява інтернету, безготівкових розрахунків, криптовалют і штучного інтелекту та фінансових інновацій у цілому. Вищезазначене спричиняє трансформацію грошових систем у бік децентралізації. Децентралізація грошового обігу, що проявляється через зростання ролі цифрових валют і цифрових активів, змінює традиційну фінансову архітектуру, зменшуючи значення централізованих фінансових посередників. Етапи цього процесу охоплюють період від розвитку електронної комерції наприкінці 1990-х до сучасного впровадження ШІ та біометричних технологій, де ключовими каталізаторами стали фінансова криза 2008 р., пандемія COVID-19 і геополітичні виклики, що стимулювали розвиток Fintech і блокчейн-технологій.

Світовий досвід регулювання децентралізованого грошового обігу демонструє різноманітність підходів. У США цифровий долар класифікується як платіжний засіб, спрямований на вдосконалення транскордонних платежів, тоді як у ЄС розробка цифрового євро має на меті зменшення залежності від американських платіжних систем, таких як Visa та Mastercard, через скоординовану роботу ЄЦБ з європейськими інституціями. В Україні запроваджено рамкове регулювання CBDC через Закон «Про платіжні послуги», який дозволив використання цифрових грошей НБУ та використовувати їх як повноцінний засіб платежу. В процесі розробки знаходиться законодавство, що регламентує децентралізований обіг цифрових активів. Його слід вважати закономірним з огляду на ще триваючі процеси трансформації.

Практика показує, що ефективно регулювання вимагає врахування глобальних стандартів, таких як DORA, MiCAR і принципи G7, адаптованих до національних особливостей, для забезпечення безпеки, стабільності та інноваційності фінансових систем.

Перспективи регулювання децентралізованого грошового обігу в Україні залежать від гармонізації законодавства з міжнародними нормами, підвищення цифрової грамотності населення та розвитку інфраструктури для обігу цифрових валют і активів. Це сприятиме інтеграції України у глобальний регульований фінансовий простір, забезпечуючи баланс між інноваціями, фінансовою стабільністю та захистом прав учасників ринку. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Козій Н. С., Пацан М. В. Ефекти децентралізації грошового обігу. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. № 2. С. 143–152.
DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0213>
2. Кузнецова С. О., Писаковський А. О. Децентралізовані фінанси в сучасній фінансовій системі: розвиток та ризики. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 4. С. 154–158.
DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-23>
3. Гавва В., Гапонюк М. Цифрові фінансові активи: визначення та класифікація. *Економічний аналіз*. 2023. Т. 33. № 3. С. 238–246.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.238>
4. Законопроект «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
5. Schilling L., Fernandez-Villaverde J., Uhlig H. Central Bank Digital Currency: When Price and Bank Stability Collide. *SSRN Electronic Journal*. 2020.
DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3750378>
6. Вергелюк Ю. Ю., Ганцяк М. О., Фомов Д. О. Цифрова трансформація банківської системи: глобальні орієнтири для України. *Фінанси України*. 2025. № 3. С. 45–57.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.03.045>
7. Investor Bulletin: Initial Coin Offerings. *Investor.gov*. 25.07.2017. URL: https://www.sec.gov/oiea/investor-alerts-and-bulletins/ib_coinofferings
8. Demiray S. Digitalization of Banking Systems. *EM-Bank*. 2024. URL: <https://em.bank/blog/fintech/digitalization-of-banking-systems/>
9. Нестеренко А. С. Цифрові гроші та фінансова система: регулювання переваги та ризики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 44–51.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-1\(33\)-44-51](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-1(33)-44-51)
10. Міщенко С. В., Науменкова С. В. Методологічні засади регулювання випуску та обігу цифрових грошей центральних банків. *Економічний простір*. 2022. № 180. С. 174–181.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-29>
11. Money and Payments: The U.S. Dollar in the Age of Digital Transformation. *FRS*. 2022. URL: <https://www.federalreserve.gov/publications/files/money-and-payments-20220120.pdf>

12. Westermeier C. The digital euro: a materialization of (in)security. *Review of International Political Economy*. 2024. Vol. 31. Iss. 5. P. 1569–1592.
DOI: <https://doi.org/10.1080/09692290.2024.2345613>
13. Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) No 1060/2009, (EU) No 648/2012, (EU) No 600/2014, (EU) No 909/2014 and (EU) 2016/1011. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj/eng>
14. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>
15. Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (artificial intelligence act) and amending certain union legislative acts. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021PC0206>
16. Central banks and the BIS explore what a retail CBDC might look like. *BIS*. 30 September, 2021. URL: <https://www.bis.org/press/p210930.htm>
17. Павлюк Я. Майбутнє цифрових грошей в Україні. *Економічна правда*. 12.04.2023. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2023/04/12/699012/index.amp>
18. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
19. Корнєєв В. Цифрові фінанси без кордонів. *Дзеркало тижня*. 2024. URL: <https://zn.ua/ukr/finances/tsifrovi-finansi-bez-kordoniv.html>
20. Хуторна М. Е., Ткаченко Ю. П. Світові моделі регулювання цифрових валют і сучасні ініціативи центральних банків. *Вісник університету банківської справи*. 2021. № 1. С. 42–49.
DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755X1\(40\)2021237578](https://doi.org/10.18371/2221-755X1(40)2021237578)

REFERENCES

- “Central banks and the BIS explore what a retail CBDC might look like”. *BIS*. 30 September, 2021. <https://www.bis.org/press/p210930.htm>
- Demiray, S. “Digitalization of Banking Systems”. *EMBank*. 2024. <https://em.bank/blog/fintech/digitalization-of-banking-systems/>
- Havva, V., and Haponiuk, M. “Tsyfrovi finansovi aktyvy: vyznachennia ta klasyfikatsiia” [Digital Financial Assets: Definition and Classification]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 33, no. 3 (2023): 238–246.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.238>
- “Investor Bulletin: Initial Coin Offerings”. *Investor.gov*. July 25, 2017. https://www.sec.gov/oiea/investor-alerts-and-bulletins/ib_coinofferings

- Khutorna, M. E., and Tkachenko, Yu. P. "Svitovi modeli rehulivannia tsyfrovyykh valiut i suchasni initsiatyvy tsentralnykh bankiv" [World Models of Digital Currency Regulation and Modern Initiatives of Central Banks]. *Visnyk universytetu bankivskoi spravy*, no. 1 (2021): 42-49.
DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755X1\(40\)2021237578](https://doi.org/10.18371/2221-755X1(40)2021237578)
- Kornieiev, V. "Tsyfrovi finansy bez kordoniv" [Digital Finance Without Borders]. *Dzerkalo tyzhnia*. 2024. <https://zn.ua/ukr/finances/tsifrovi-finansi-bez-kordoniv.html>
- Kozii, N. S., and Patsan, M. V. "Efekty detsentralizatsii hroshovoho obihu" [Effects of Decentralization of Monetary Circulation]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, no. 2 (2025): 143-152.
DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0213>
- Kuznetsova, S. O., and Pysakovskiy, A. O. "Detsentralizovani finansy v suchasni finansovii systemi: rozvytok ta ryzyky" [Decentralized Finance in the Modern Financial System: Development and Risks]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 4 (2024): 154-158.
DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.13-23>
- [Legal Act of Ukraine] (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
- "Money and Payments: The U.S. Dollar in the Age of Digital Transformation". *FRS*. 2022. <https://www.federalreserve.gov/publications/files/money-and-payments-20220120.pdf>
- Mishchenko, S. V., and Naumenkova, S. V. "Metodolohichni zasady rehulivannia vypusku ta obihu tsyfrovyykh hroshei tsentralnykh bankiv" [Methodological Principles of Regulation the Issuance and Circulation of Digital Currencies by Central Banks]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 180 (2022): 174-181.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-29>
- Nesterenko, A. S. "Tsyfrovi hroshti ta finansova systema: rehulivannia perevahy ta ryzyky" [Digital Money and the Financial System: Regulation, Benefits and Risks]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, no. 1 (2025): 44-51.
DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-1\(33\)-44-51](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2025-1(33)-44-51)
- "Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (artificial intelligence act) and amending certain union legislative acts". <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52021PC0206>
- Pavliuk, Ya. "Maibutnie tsyfrovyykh hroshei v Ukraini" [The Future of Digital Money in Ukraine]. *Ekonomichna pravda*. April 12, 2023. <https://pravda.com.ua/columns/2023/04/12/699012/index.amp>
- "Regulation (EU) 2022/2554 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on digital operational resilience for the financial sector and amending Regulations (EC) no. 1060/2009, (EU) no. 648/2012, (EU) no. 600/2014, (EU) no. 909/2014 and (EU) 2016/1011". <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2554/oj/eng>
- "Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) no. 1093/2010 and (EU) no. 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937". <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng>
- Schilling, L., Fernandez-Villaverde, J., and Uhlig, H. "Central Bank Digital Currency: When Price and Bank Stability Collide". *SSRN Electronic Journal* (2020).
DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3750378>
- Verheliuk, Yu. Yu., Hantsiak, M. O., and Fomov, D. O. "Tsyfrova transformatsiia bankivskoi systemy: hlobalni oriientyry dlia Ukrainy" [Digital Transformation of the Banking System: Global Guidelines for Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 3 (2025): 45-57.
DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.03.045>
- Westermeier, C. "The digital euro: a materialization of (in) security". *Review of International Political Economy*, vol. 31, no. 5 (2024): 1569-1592.
DOI: <https://doi.org/10.1080/09692290.2024.2345613>

Науковий керівник – Козій Н. С., кандидат економічних наук, доцент, заступник декана факультету фінансів та цифрових технологій Державного податкового університету (м. Ірпінь)